

Què ha quedat de la proposta composicional de Fabra?¹

AMANDA ULLDEMOLINS SUBIRATS
Universitat de Georgetown

1. INTRODUCCIÓ

És un fet constatat que la proposta normativa ideada per Fabra i acceptada per l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) és creada a partir de la concepció diasistemàtica de la llengua catalana, o siga, és de base composicional i, en determinades variables lingüístiques, és una proposta polimòrfica. Tanmateix, des de l'adveniment de la democràcia espanyola ençà, diversos autors han posat de manifest que es vehicula, sobretot en les comarques occidentals catalanes, un model d'estàndard² format bàsicament per les variants del català central codificades per Fabra.

En aquest article abordarem aquesta conjuntura: la implementació de la proposta polimòrfica de Fabra, tenint en compte la *Gramàtica catalana* (1933 [1918]) i el *Diccionari general de la llengua catalana* (1983 [1932]) (d'ara en avant, DGLC), en el territori occidental de Catalunya. Per a examinar l'extensió del codi fabrià en l'oralitat prenem com a objecte d'estudi «els dos elements que poden augmentar massivament aquesta exposició (a l'estàndard)», és a dir, els mitjans de comunicació i l'escola (Beltran Calvo i Segura-Llopes, 2017, p. 80). Això és, ens centrem en el model d'estàndard vehiculat pels sis periodistes occidentals del *Telenotícies* de TV3 i per onze mestres de primer de primària de les escoles públiques del Montsià, al sud de Catalunya. Aquestes dades es comparen amb el patró lingüístic dissenyat per Fabra. La recollida de les variants, a partir de gravacions de veu, es

1. Aquest treball s'ha dut a terme en el marc del projecte FFI 2016-80191-P, «Extensión social de la norma lingüística en los medios de comunicación», dirigit per Daniel Casals i finançat pel Ministeri d'Economia i Competitivitat (2017-2021). Igualment, s'inclou en el Grup de Recerca en Història de la Llengua Catalana de l'Època Contemporània (2017 SGR 1696).

2. Per qüestions d'espai no entrem en la diferència, més que evident, entre *llengua normativa* i *llengua estàndard*.

va dur a terme durant el primer trimestre del 2015 (Ulldemolins, 2018). També es van entrevistar els dèsset professionals objecte d'estudi, i alguns fragments s'afegeixen en l'apartat de resultats.

A més, cal posar en relleu que hi ha variació en l'adscripció geolectal dels periodistes i els mestres. En concret, hi ha un locutor de la zona pallaresa; dos de l'àrea central del nord-occidental i tres de la tortosina. A propòsit dels docents, deu són de les comarques tortosines i, la darrera, de les lleidatanes. És important remarcar aquesta diversitat geolectal atès que tindrà repercussions tant en la forma genuïna de cada variable com en la vehiculació, en antena o a l'aula, d'una variant determinada —siga o no la que és planificada en el corpus normatiu.

Així les coses, ens fixem en deu fenòmens lingüístics que apareixen com a polimòrfics en el corpus normatiu de l'IEC. Aquesta elecció ens permet seleccionar variables que no es troben en la proposta de Fabra i que han estat afegides *a posteriori* per l'IEC. En la taula que hi ha a continuació es detallen els deu trets que són analitzats en aquest treball:

TAULA 1
Trets objecte d'estudi

<i>Morfologia nominal</i>	<i>Morfologia verbal</i>	<i>Lèxic</i>
1. Demonstratiu de proximitat	4. Infinitius	7. <i>Caragol</i>
2. Possessius	5. Increment dels verbs incoatius	8. <i>Coa</i>
3. Numeral <i>dos</i> en femení	6. Present de subjuntiu de la 1a conjugació	9. <i>Faena</i>
		10. <i>Xiquet</i>

FONT: Elaboració pròpia.

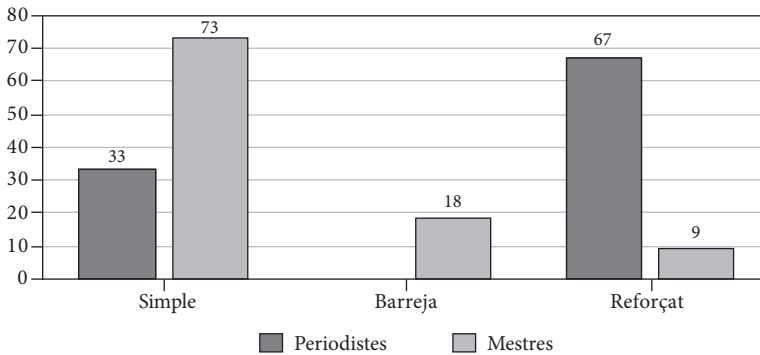
2. RESULTATS

Tot seguit es presenta l'anàlisi de les dades recollides en les peces informatives dels locutors occidentals de TV3 i de les gravacions a les mestres del Montsià. Hem dividit aquest apartat en els tres nivells de llenguatge que estudiem: morfologia nominal, morfologia verbal i lèxic. A més, en la redacció s'ha seguit un orde predeterminat: primer, recordem al lector la forma —o formes— genuïna de cada tret; segon, exposem les directrius de Fabra sobre aquell fenomen i, tercer, mostrem els percentatges de cada variant entre els locutors i entre els ensenyants.

3. MORFOLOGIA NOMINAL

3.1. *Demonstratius de proximitat*

Les comarques centrals del nord-occidental marquen la proximitat amb *aquest* i els seus derivats; en el pallarès, les formes del demostratiu tenen variants sonoritzades (*a[ɣ]est*), i el tortosí, com a parlar de transició entre el nord-occidental i el valencià, ja pren les solucions simples com *este* (Veny i Massanell, 2015, p. 386-387). Aquesta variable l'hem escollit perquè és un tret diferent entre els parlars occidentals. Pel que fa al veredict normatiu, Fabra (1918 [1933, p. 57]) proposa les marques reforçades en el paradigma principal, per bé que recull l'«existència de *est* i *eix*, equivalents a *aquest* i *aqueix*». Per tant, Fabra preveia les dos formes, si bé és cert que no situava les variants simples com a solucions principals. Amb relació a l'extensió d'aquest fenomen entre els agents objecte d'estudi, mostrem el gràfic 1:

GRÀFIC 1. Classificació de les dades sobre els demostratius de proximitat.

FONT: Elaboració pròpia.

Quant a les dades recollides en el corpus d'estudi, ens fixem, en primer lloc, en les pertanyents als periodistes occidentals del *Telenotícies* de TV3. Amb un 67% dels resultats, la variant del demostratiu més estesa per aquests locutors és la forma reforçada *aquest*. Ara bé, convé tindre en compte que el 75% d'aquests periodistes té aquesta variant com a solució genuïna atès que són de l'àrea central del nord-occidental. Per contra, el 25% restant fa referència a una periodista tortosina que, en l'entrevista, explica: «L'*este* no puc, quan treball no m'agrada».

El 33% restant correspon a la resta de periodistes tortosins, que, sent coherents amb el seu geoelecte, vehiculen la solució simple *este*.

Ara bé, si ens fixem en els resultats entre els docents de la comarca més meridional de Catalunya, el Montsià, els percentatges es capgiren atès que la solució tradicional és la que més presència té en les aules tortosines. Així, com veiem en el gràfic de més amunt, el 73 % de docents empra sistemàticament els demostratius tortosins. En canvi, hi ha un 18 % de mestres que fa un ús discontinu de les formes del demostratiu. Això és, l'ensenyant presenta dos models de llengua segons la situació comunicativa.

Més detalladament, quan la docent explica, per a tot el grup classe, una qüestió de la lliçó, sovint amb l'ajuda del manual escolar, brollen elements estàndard del català central, com ara la forma reforçada del demostratiu. En canvi, quan el to interpersonal disminueix, això és, quan la tutora parla individualment amb un alumne i es redueix la distància entre l'emissor —la mestra— i el receptor —l'alumne—, l'ensenyant manté més elements tradicionals estàndard, en aquest cas, les formes simples. Per últim, el darrer 9 % representa una mestra lleidatana que ensenya a la comarca del Montsià i que empra a l'aula la solució genuïna del lleidatà, o siga, la variant reforçada.

Recapitulant, les dos variants proposades per Fabra es transmeten en el territori occidental, si bé és cert que la repartició és clara: als mitjans de comunicació, les formes reforçades, i a l'ensenyament, les simples.

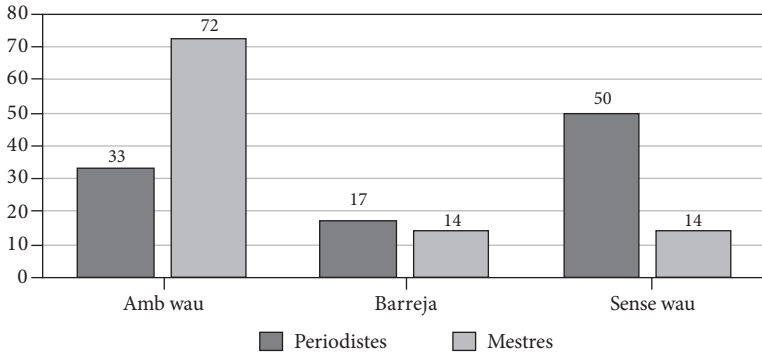
3.2. *Possessius tòpics*

Els possessius tòpics prenen, en català occidental, les variants amb *wau* (Veny i Massanell, 2015, p. 248). Fabra (1918 [1933, p. 56]) definia els possessius occidentals com a «dialectals». Pel que fa a la connotació d'aquesta etiqueta, Ferrando (2018, p. 132) exposa que Fabra «quasi sempre reservà l'adjectiu “dialectal”, sovint acompanyat d'“arcaic”, per a qualificar, o a vegades desqualificar, els usos no barcelonins».

A propòsit dels resultats, que es mostren en el gràfic 2, notem com les formes més vehiculades difereixen segons l'agent d'estandardització.

Per un cantó, el 50 % de periodistes occidentals solament implementen les variants estàndard del català oriental. S'ha de remarcar que formen part d'aquest bloc, sobretot, els professionals de l'àrea central del nord-occidental, un territori en què la pressió de les formes estàndard del català central és més palmària que en la zona tortosina (Massanell, 2012).

El segon percentatge més reeixit, un 33 %, és el del grup de locutors que empra les solucions occidentals. En darrer terme, l'últim 17 % inclou els periodistes que tenen un comportament promiscu en aquesta variable, això és, que tant difonen les solucions occidentals com les orientals. De fet, una d'aquestes locutores

GRÀFIC 2. Percentatges de les realitzacions dels possessius tòpics.

FONT: Elaboració pròpia.

explica: «La veritat és que m'agradaria usar més les nostres [formes], lo que passa és que tinc una mica el xip, del principi, del català normatiu».

Aquesta afirmació revela que hi ha una confusió entre *català normatiu* i *modalitat del català central*. És més, el fet que en la gènesi del procés de planificació lingüística el català central fos el geolecte que participés amb més solucions ha donat peu a diverses equivocacions. A la vegada, aquest malentès s'ha vist agreujat al llarg del segle xx a través d'una difusió parcial i restrictiva de les formes codificades en la producció escrita, privilegiant, novament, el català central.

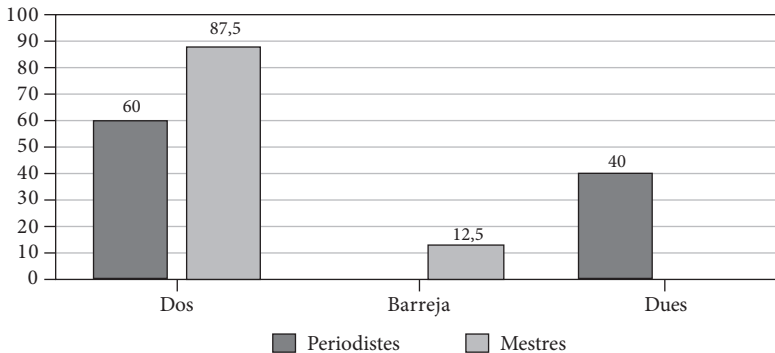
Amb relació als docents, en el 72 % de les mestres hem localitzat únicament les formes occidentals. En canvi, hi ha un 14 % d'ensenyants que fa un ús indiscriminat de les dos solucions normatives, i el darrer 14 % —corresponent a la docent lleidatana— utilitza les formes genuïnes del català oriental.

De manera genèrica, veiem com el grau de formalitat afecta la tria de les variants. Així, la solució proposada com a principal per Fabra esdevé referencial en els mitjans de comunicació, mentre que en l'ensenyament, on el grau de formalitat és menor, preval l'element occidental.

3.3. Variabilitat de gènere en el cardinal dos

La invariabilitat de gènere en el numeral *dos* és un tret comú del bloc occidental (Veny i Massanell, 2015, p. 259; Beltran Calvo i Segura-Llopes, 2017, p. 201). Això no obstant, no és acceptat en l'escriptura ni per Fabra (1918 [1933, p. 64]) ni per l'IEC. O siga, no apareix al DGLC ni al DIEC, tot i que a la *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana* (1992 [1999, p. 21]) de l'IEC aquesta forma rep la marca d'«admissible», que indica que hi ha una altra forma que és «sempre

preferible». Hem escollit aquesta variable, doncs, per a esbrinar l'ús que en fan els agents d'estandardització occidentals, resultats que s'indiquen en el gràfic 3:

GRÀFIC 3. Resultats de les formes del femení del numeral *dos*.

FONT: Elaboració pròpia.

Si comencem pel primer bloc de resultats, el 60 % dels periodistes —els de l'àrea tortosina— vehicula el numeral amb la forma invariable *dos*. Ara bé, convé remarcar que aquestes dades provenen, majoritàriament, de connexions en directe dels periodistes, peces en què el grau de planificació dels textos és menor que en les notícies amb veu en off. D'aquí que en les notícies de la veu en off es puguin establir tres comportaments diferents en el 60 % d'aquests periodistes: el primer 33 % dels locutors segueix emprant sistemàticament *dos*; el segon alterna indiferentment *dos* i *dues*, i el tercer canvia radicalment de model i difon únicament *dues*. Això ens demostra, d'altra banda, la preponderància del model escrit enfront a l'oral. Si continuem amb les dades, el 40 % restant sempre distingeix el gènere del cardinal. En aquest cas, els percentatges corresponen a periodistes de la zona central del nord-occidental.

En el segon bloc de resultats la forma genuïna és, novament, la més vehiculada per les ensenyants ebreques. Concretament, el 87,5 % l'usa d'una manera exclusiva a l'aula. Tanmateix, el 12,5 % fa servir les dos solucions. En aquesta variable es dona la mateixa conjuntura que hem detallat a propòsit dels demostratius, això és, la variant territorial brolla en el registre més natural mentre que la solució estàndard del català central es localitza quan la docent explica un aspecte del temari, moltes vegades amb l'ajuda del manual, que només vehicula la forma *dues* (Ulldemolins, 2018).

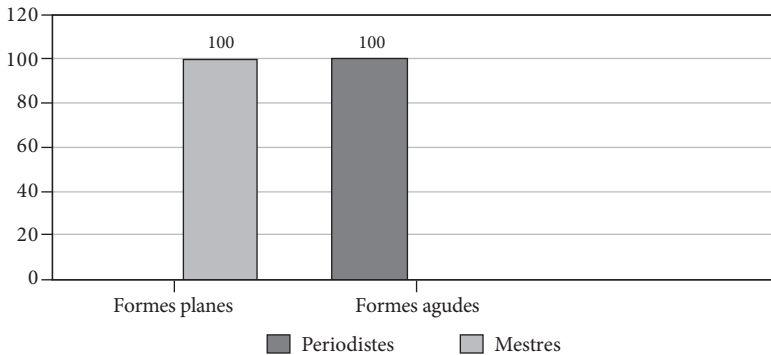
En conclusió, les dades que acabem d'interpretar demostren que, almenys oralment, la proposta monomòrfica de Fabra en aquest tret no ha perdurat en el

territori occidental. De totes maneres, hem de tindre en compte que l'IEC no s'ha pronunciat sobre l'ús en l'escriptura de *dos* com a numeral invariable en el gènere, cosa que sí que ha fet l'Acadèmia Valenciana de la Llengua en la *Gramàtica normativa valenciana* (2006, p. 143), que preveu la forma occidental.

4. MORFOLOGIA VERBAL

4.1. *Infinitius tindre i vindre*

El català occidental conserva les formes antigues planes dels dobles *tindre/tenir* i *vindre/venir*. Tot i l'extensió territorial d'aquestes variants, Fabra (1918 [1933]) només va seleccionar les solucions agudes, esteses, majoritàriament, per l'àrea del català oriental. És més, aquestes darreres arrels van ser les úniques admeses en la normativa fins al 1995, quan es van introduir els geosinònims plans en el DIEC. Sobre la vehiculació d'aquestes solucions entre els dos sectors objecte d'estudi, sobta la disparitat en els resultats, que mostrem a continuació mitjançant el gràfic 4:

GRÀFIC 4. Distribució dels resultats dels infinitius *tindre* i *vindre*.

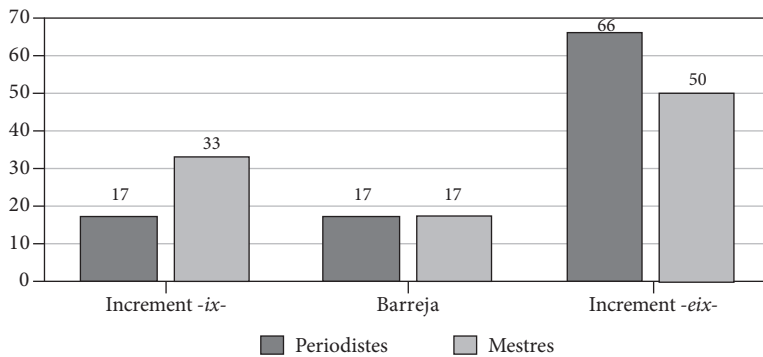
FONT: Elaboració pròpia.

Com veiem, el 100% dels locutors occidentals vehiculen exclusivament les formes agudes. Altrament, les mestres de les escoles analitzades estenen únicament les solucions tortosines. Aquesta distància entre les dades recollides evidencia que, en aquest cas concret, el model monomòrfic de Fabra perdura a bastament en els registres més formals de l'oralitat.

4.2. Increment dels verbs incoatius

Fabra (1918 [1933, p. 91]), al final de l'apartat en què mostra els paradigmes dels verbs incoatius *traduir* i *servir*, assenyala: «En el valencià la *e* de l'increment *eix* (o ESC) es troba reemplaçada per una *i*. Així: *servix*, *servixes*, *servixen*; *traduix*, *traduixes*, *traduixen*».

Cal recordar, però, que l'increment *-ix-* d'aquest tipus de verbs és típic de tota la zona occidental, tal com descriuen Veny i Massanell (2015, p. 387). D'una manera gràfica, els resultats queden repartits així:

GRÀFIC 5. Percentatges de la distribució de l'increment incoatiu.

FONT: Elaboració pròpia.

A grans trets, el 66% dels locutors abduïen de la solució occidental. La resta de percentatges es divideix en dos blocs homogenis: un 17% alterna els dos infixos en el seu discurs i l'altre representa els locutors que mantenen la solució occidental. En aquesta variable és interessant relacionar els resultats amb l'origen geolèctal de cada periodista: novament, els periodistes de l'àrea pallaresa i lleidatana incorporen l'infex oriental mentre que els professionals tortosins o bé vehiculen la solució genuïna o bé la incorporen al discurs juntament amb la forma oriental. Massanell (2009, p. 161-162) comenta que «el principal problema lingüístic a què s'enfronten aquests professionals [els periodistes occidentals de TV3] és el perill de caure en una barreja de trets dialectals propis i aliens».

A les escoles tortosines, el 50% de les mestres vehicula l'incoatiu del bloc oriental,³ que, de fet, és la forma que s'implementa en la totalitat de material esco-

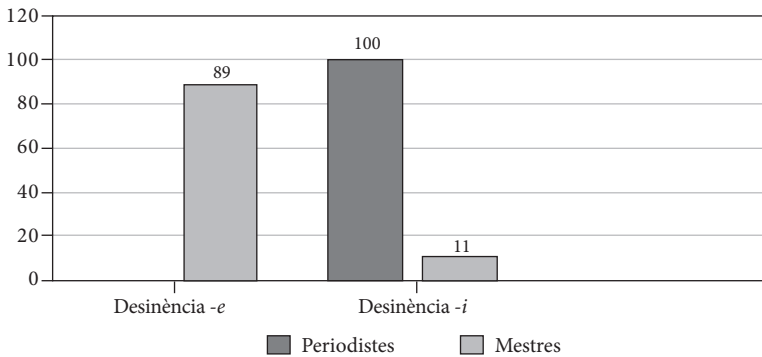
3. Amb relació a aquest temps verbal, Massanell (2012) analitza, en un estudi dialectal, l'ús d'aquest increment en tortosí i conclou que hi ha indicis d'orientalització entre la població jove del territori administrativament català.

lar a Catalunya (Ulldemolins, 2018). Contràriament, el 33 % de tutores usa les formes tortosines. Finalment, un 17 % barreja els infixos *-ix-* i *-eix-*.

Tot plegat, la forma principal de Fabra continua sent la variant més emprada oralment en els dos àmbits objecte d'estudi.

4.3. Present de subjuntiu de la primera conjugació

El present de subjuntiu dels verbs de la primera conjugació regulars pren, arreu del territori nord-occidental, les terminacions /e/, /o/, /ia/, /ie/ i /i/ (Veny i Massanell, 2015, p. 387; Castellà, 2018, p. 163). D'aquest ventall d'opcions, Fabra (1918 [1933, p. 70 i 73]) selecciona la primera i la darrera terminacions, per bé que la desinència occidental és presentada entre parèntesis, mentre que en els verbs irregulars com ara *estar* només assenyala les variants del català central amb *i* (*estigui*).

GRÀFIC 6. Percentatges de les variants de present de subjuntiu de la 1a conjugació.

FONT: Elaboració pròpia.

Si interpretem els resultats, el 100% de periodistes vehicula formes amb la terminació oriental *-i*, però, residualment, en les connexions en directe, localitzem variants amb *-e* en el 50% de periodistes —que tenen aquesta vocal com a solució tradicional. És més, quan ens fixem en l'origen geolectal de l'altre 50% —que difon sistemàticament formes amb *-i*— ens adonem que les solucions dels seus territoris no són considerades en el corpus normatiu (les marques /o/ i /ia/). Pel que fa a la gestió normativa de les solucions amb *-o*, Montoya (2006, p. 53) considera que segurament es tractava de no augmentar perillosament la variabilitat de l'estàndard [...] i, d'altra banda, si hi aplicàvem un criteri de funcionalitat

(major demografia, centre literari i cultural, etc.), es feia aconsellable no incloure aquestes altres varietats.

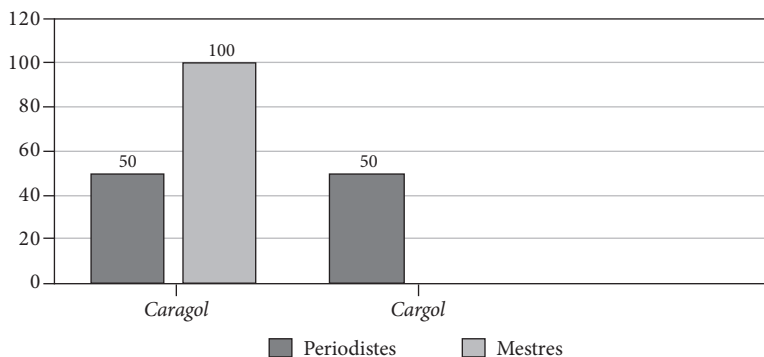
Pel que fa a les dades recollides en els centres escolars, el 89% de docents fa servir les variants tradicionals acabades amb /e/. Per contra, el darrer 11% dels docents, que correspon a la mestra lleidatana, implementa les formes amb -i.

En definitiva, en l'àmbit mediàtic les úniques marques que són vehiculades i estandarditzades són les que coincideixen amb la solució principal de Fabra. Ben al contrari, en el territori tortosí, en l'ensenyament, són emprades les solucions genuïnes.

5. LÈXIC

5.1. *Caragol*

El català occidental té *caragol* com a mot típic (ALDC, mapa 1564, «El caragol»). Al DGLC (1983 [1932], p. 334) s'hi detallen els dos geosinònims (*cargol-caragol*), però el del català oriental apareix com a solució principal. No obstant això, amb la publicació del DIEC, el 1995, d'acord amb l'etimologia, es prioritza *caragol*, i *cargol* —la forma sincopada— hi és com a significant secundari. No debades la preferència per la variant del català central permet, segons Ferrando (2018, p. 169), esbossar una idea dels criteris que va seguir Fabra al DGLC, entre els quals hi ha la «priorització de les formes del català oriental tant si són menys fidels a la llengua medieval i menys convergents amb altres dialectes». Amb referència al model vehiculat, a sota hi ha la representació percentual de les respostes:

GRÀFIC 7. Percentatges del significat *caragol*.

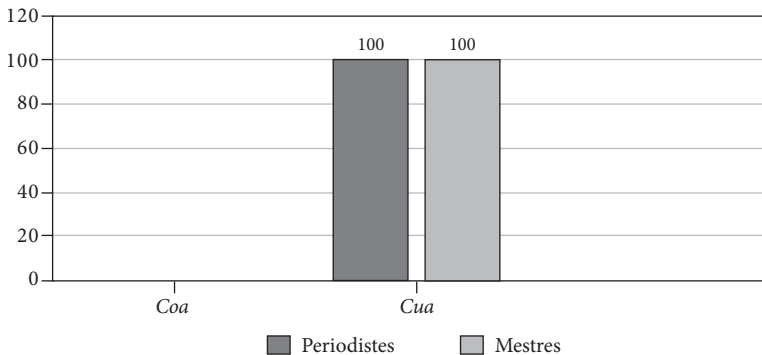
FONT: Elaboració pròpia.

Pel que fa als resultats dels mitjans de comunicació, es poden distingir dos blocs ben diferenciats: un 50 % dels locutors vehicula la solució oriental mentre que l'altra mitat difon la forma tradicional. Altrament, en el sector educatiu el 100 % dels docents estén sistemàticament la variant territorial.

Com veiem, l'arranjament de les formes en el DGLC encara condiciona els usuaris occidentals.

5.2. *Coa*

En la zona nord-occidental s'estenen les dos solucions normatives del doblet: *cua* i *coa*. Més detalladament, en l'àrea central del nord-occidental i en el pallarès se situa *cua* i, en el tortosí, *coa* (ALDC, mapa 918, «La cua»). En el DGLC (1983 [1932], p. 398), el substantiu *coa* és la forma secundària de *cua*.

GRÀFIC 8. Classificació de les variants del significat *coa*.

FONT: Elaboració pròpia.

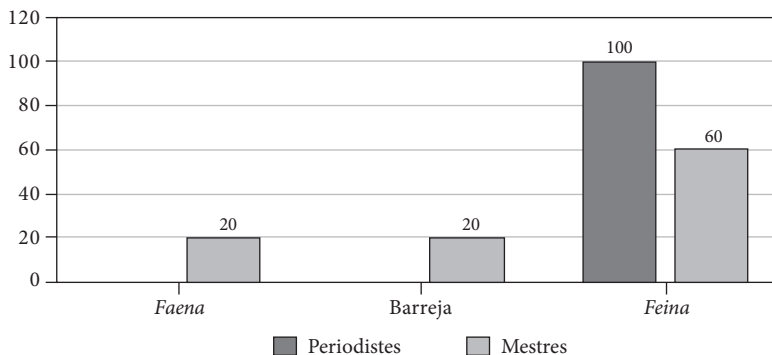
Com veiem en el gràfic que hi ha dalt d'aquestes línies, l'única solució implementada en els mitjans de comunicació i l'ensenyament és *cua*. Ara bé, aquesta és la forma genuïna d'alguns d'aquests periodistes.

5.3. *Faena*

En la zona occidental es localitzen les dos formes geosinònimes d'aquest significat: *feina* és la solució del nord-occidental excepte del tortosí,⁴ que, com a

4. Tanmateix, Castellà (2018, p. 81) apunta, com a excepció, que a l'Ametlla del Mar (Baix Ebre) —localitat d'una de les periodistes objecte d'estudi— la variant local també és *feina*.

àrea de transició, ja presenta *faena*, com el valencià (Veny i Massanell, 2015, p. 162; Massip, 1989, p. 36). Tanmateix, aquest darrer significant no apareix al DGLC i no fou introduït al diccionari de l'IEC fins al 1995. Tal com s'exemplifica en el gràfic de més avall, la predilecció cap a la variant majoritària del català oriental és evident:

GRÀFIC 9. Distribució dels resultats del significant *faena*.

FONT: Elaboració pròpia.

Per sectors, el 100 % dels periodistes difon la solució *feina* —incloent-hi els periodistes tortosins. Sobre aquest canvi, Navarro (1996, p. 254) explica, a propòsit del territori tortosí, que es deu a l'errònia associació de *faena* amb el mot espanyol: «La deficient competència lingüística, tant dels usuaris en general com dels professionals de la llengua en particular, ha possibilitat l'aparició d'un prejudici lingüístic vers la variant *faena*, forma genuïna clàssica i no pas un castellanisme».

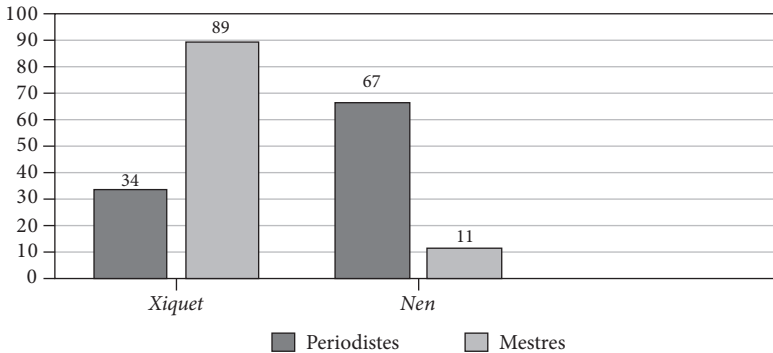
És més, aquesta afirmació es valida amb les dades de les mestres del Montsià ja que el 60 % d'ensenyants fa servir únicament el geosinònim de la resta de català del Principat, *feina*. De fet, una d'aquestes docents que usa la solució al·lòctona es queixa: «Als llibres i a la tele mos ensenyen lo de Barcelona».

Com veiem, tot i que és conscient d'aquest fet, segueix difonent aquesta solució i arracona la forma normativa tortosina. Tot i això, creiem que la mestra desconeix que *faena* és, també, una paraula admesa al DIEC. Del 18 % restant, un 9 % de docents usa indistintament les dos variants per a aquest mot. Finalment, un 9 % fa servir la forma tortosina.

En resum, la solució proposada per Fabra segueix sent la més vehiculada tant en l'ensenyament com en els mitjans de comunicació en el territori que té *faena* com a solució autòctona. A la vegada, aquests resultats evidencien que cal implementar d'una manera més vehement les solucions incorporades el 1995 al DIEC.

5.4. *Xiquet*

Xiquet és la solució d'aquest doblet en el bloc occidental (Veny i Massanell, 2015, p. 102). Això no obstant, no era present al DGLC sinó que va ser inclosa al DIEC com a forma secundària de *nen*.

GRÀFIC 10. Realitzacions del significat *xiquet*.

FONT: Elaboració pròpia.

Si anem a pams, el 67 % de periodistes implementa la forma del català oriental *nen*, mentre que el 34 % final usa l'expressió occidental. Amb referència al sector educatiu, el 89 % de docents fa servir constantment la solució tortosina *xiquet*, mentre que l'11 % restant usa únicament el geosinònim *nen*. Concretament, la professora que empra el mot oriental és natural de Lleida. Com ja s'ha indicat reiterades vegades en aquest treball, la zona central del català nord-occidental és una àrea permeable a les solucions estàndard del català central, sobretot lèxiques.

6. CONCLUSIONS

En aquest punt del treball convé extraure conclusions tenint en compte els dos sectors objecte d'estudi. Per a fer-ho, recuperem la pregunta que porta per títol aquest article: què queda de la proposta composicional de Fabra? A trets generals, els resultats asseveren que, malgrat que Fabra preveia un model de llengua composicional segons l'origen geolectal de cada usuari, majoritàriament s'implementen en la societat les variants codificades del català central.

Tanmateix, convé diferenciar entre els dos agents de difusió de l'estàndard atès que els percentatges de solucions considerades per Fabra com a principals és

més elevat en els mitjans de comunicació, això és, en els registres més formals. Alhora, en l'ensenyament també s'arraconen formes occidentals codificades per Fabra, com ara l'increment *-ix-* o mots com *coa*.

Aquests resultats palesen, doncs, que s'ha vehiculat una visió monolítica de la llengua normativa. Més concretament, s'ha perpetuat aquesta visió inicial de Fabra, amb l'extensió únicament de les formes prioritzades en el seu model codificat. Com a conseqüència, s'implementen en la societat les variants codificades del català central mentre que les segones formes de Fabra mai no s'han estandarditzat, és a dir, mai no s'han vehiculat a bastament en la societat catalana. Al mateix temps, les solucions seleccionades per Fabra com a principals —o les úniques— a hores d'ara gaudeixen de més poder lingüístic que les segones formes i que les que ha anat incorporant l'IEC al corpus normatiu. És per tot això que l'accessibilitat a les solucions estàndard occidentals és més aviat limitada.

A més, detectem moviments centrífugs segons l'adscripció geolectal del locutor o mestre: com més proximitat de Barcelona, més formes normatives del català central. Això és, les comarques centrals del nord-occidental són les més afectades per aquesta tendència d'adscripció de variants estàndard del central. Si anem a l'arrel del problema, hi ha una manca de referents en l'estàndard oral formal occidental en el territori català (Ulldemolins, 2018).

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA (2006). *Gramàtica normativa valenciana*. València: AVL.
- ALDC = VENY, Joan; PONS I GRIERA, Lúcia (2001). *Atles lingüístic del domini català*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. També disponible en línia a: <<http://aldc.espais.iec.cat/>> [Consulta: 19 agost 2020].
- BELTRAN CALVO, Vicent; SEGURA-LLOPES, Carles (2017). *Els parlars valencians*. València: Publicacions de la Universitat de València.
- CASTELLÀ ESPUNY, Carles M. (2018). *El tortosí del Baix Ebre i l'estàndard: Descripció lingüística, anàlisi i propostes*. Benicarló: Onada.
- FABRA, Pompeu (1933 [1918]). *Gramàtica catalana*. 7a ed. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- (1983). *Diccionari general de la llengua catalana*. 18a ed. Barcelona: Edhasa. [1a edició de 1932, Barcelona: Llibreria Catalònia]
- FERRANDO, Antoni (2018). *Fabra, Moll i Sanchis Guarner: La construcció d'una llengua moderna de cultura des de la diversitat*. València: Publicacions de la Universitat de València.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (1992 [1999]). *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, II. Morfologia*. 3a ed. Barcelona: IEC.
- (1995 [1997]). *Diccionari de la llengua catalana* [en línia]. 2a ed. <<https://dlc.iec.cat/>>. [Consulta: 19 agost 2020].

- MASSANELL I MESSALES, Mar (2009). «El col·loquial mediatitzat nord-occidental». A: BASSOLS, Margarida; SEGARRA, Mila (ed.). *El col·loquial dels mitjans de comunicació*. Vic: Eumo, p. 159-168.
- (2012). «*Feve temps que no diva tants verbs!*»: *Manteniment i transformació de paradigmes verbals en el català nord-occidental del tombant de segle*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- MASSIP, Maria Àngels (1989). *Aproximació descriptiva al parlar tortosí*. Tarragona: Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV.
- MONTOYA ABAT, Brauli (2006). *Normalització i estandardització*. Alzira: Bromera.
- NAVARRO, Pere (1996). *Els parlars de la Terra Alta: Estudi geolingüístic*. Tarragona: Diputació de Tarragona.
- ULLDEMOLIS SUBIRATS, Amanda (2018). *Grau d'integració del tortosí en l'estàndard planificat i difós pels mitjans de comunicació i pel sistema d'ensenyament*. Tesi doctoral. Universitat Autònoma de Barcelona. Disponible en línia a: <<https://www.tdx.cat/handle/10803/663843>> [Consulta: 19 agost 2020].
- VENY, Joan; MASSANELL, Mar (2015). *Dialectologia catalana*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona; Alacant: Publicacions de la Universitat d'Alacant; València: Publicacions de la Universitat de València.